

- **translated title:**
Europejska konwencja o pomocy prawnej w sprawach karnych
- **original title:**
European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters
- **identification number of the convention:**
ETS No. 030
- **place of the translation:**
Warsaw
- **body responsible for the translation:**
Biuro Informacji Rady Europy / Information Office of the Council of Europe
- **status of the translation:**
unofficial
- **host item:**
based on: *Wybór konwencji Rady Europy*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1999 (ISBN 83-01-13035-0), verified with *Dziennik Ustaw* [the Official Journal] 1999 No. 76, item 854 (ISSN 0867-3411).

Europejska konwencja o pomocy prawnej w sprawach karnych¹

Strasburg, 20 kwietnia 1959 roku

European Treaty Series (ETS) / Série des traités européens (STE) Nr 30

PREAMBUŁA

Rządy-sygnatariusze, członkowie Rady Europy,
uznając, że celem Rady Europy jest osiągnięcie większej jedności między jej członkami;
w przekonaniu, że przyjęcie wspólnych zasad w dziedzinie pomocy prawnej w sprawach karnych przyczyni się do osiągnięcia tego celu;
uznając, że taka pomoc prawna pozostaje w związku z zagadnieniem ekstradycji, uregulowanym już w drodze Konwencji z dnia 13 grudnia 1957 r.,
uzgodniły, co następuje:

CZĘŚĆ I Postanowienia ogólne

Artykuł 1

1. Umawiające się Strony zobowiązują się wzajemnie do udzielania sobie zgodnie z postanowieniami niniejszej Konwencji możliwie najszerszej pomocy prawnej w sprawach o przestępstwa, których ściganie należy, w chwili wystąpienia z wnioskiem, do właściwości organów sądowych Strony wzywającej.

2. Niniejsza Konwencja nie ma zastosowania do wykonania orzeczeń o aresztowaniu i orzeczeń skazujących, a także do przestępstw wojskowych nie będących przestępstwami pospolitymi.

Artykuł 2

Można odmówić udzielenia pomocy prawnej:

- a) jeżeli wniosek dotyczy przestępstw uważanych przez Stronę wezwaną za przestępstwa polityczne, za przestępstwa pozostające w związku z przestępstwami politycznymi lub za przestępstwa skarbowe;

¹ Tłumaczenie ma charakter nieoficjalny. Konwencja ratyfikowana przez RP, opublikowana w *Dzienniku Ustaw* z 1999 r. Nr 76, poz. 854.

- b) jeżeli Strona wezwana uzna, że wykonanie wniosku mogłoby naruszyć suwerenność, bezpieczeństwo, porządek publiczny lub inne podstawowe interesy państwa.

CZĘŚĆ II Wnioski rekwizycyjne

Artykuł 3

1. Strona wezwana wykonuje w formie przewidzianej przez jej prawo wnioski rekwizycyjne w sprawach karnych przekazywane jej przez organy sądowe Strony wzywającej i dotyczące przeprowadzenia czynności śledczych lub przekazania dowodów, akt lub dokumentów.

2. Jeżeli Strona wzywająca wnosi o przesłuchanie świadków lub biegłych pod przysięgą, powinna to sprecyzować we wniosku, a Strona wezwana wykonać taki wniosek, jeżeli nie sprzeciwia się temu jej prawo.

3. Strona wezwana może przekazywać jedynie uwierzytelnione kopie lub fotokopie żądanych akt lub dokumentów. Jeżeli jednak Strona wzywająca wnosi o przekazanie oryginałów, należy w miarę możliwości uwzględnić jej wniosek.

Artykuł 4

Jeżeli Strona wzywająca wyraźnie o to wnosi, Strona wezwana zawiadamia ją o dacie i miejscu wykonania wniosku rekwizycyjnego. Za zgodą Strony wezwanej w wykonaniu wniosku mogą wziąć udział przedstawiciele zainteresowanych organów oraz zainteresowane osoby.

Artykuł 5

1. Każda z Umawiających się Stron może w chwili podpisywania niniejszej konwencji lub złożenia swego dokumentu ratyfikacyjnego lub przystąpienia zastrzec, w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy, możliwość uzależnienia wykonywania wniosków rekwizycyjnych dotyczących przeszukania lub zajęcia przedmiotów od spełnienia jednego lub więcej z następujących warunków:

- a) przestępstwo stanowiące podstawę wniosku rekwizycyjnego jest karalne zarówno według prawa Strony wzywającej, jak i Strony wezwanej;
- b) przestępstwo stanowiące podstawę wniosku podlega ekstradycji w państwie wezwanym;
- c) wykonanie wniosku rekwizycyjnego jest zgodne z prawem Strony wezwanej.

2. Jeżeli jedna z Umawiających się Stron złoży oświadczenie w trybie ustępu 1 niniejszego artykułu, każda z pozostałych Stron będzie mogła zastosować zasadę wzajemności.

Artykuł 6

1. Strona wezwana może odroczyć przekazanie przedmiotów, akt lub dokumentów, o których przekazanie się wnosi, jeżeli są one jej niezbędne dla celów toczącego się postępowania karnego.

2. Przedmioty oraz oryginały akt lub dokumentów przekazane w wyniku wykonania wniosku rekwizycyjnego powinny być możliwie najszybciej zwrócone Stronie wezwanej przez Stronę wzywającą, chyba że Strona wezwana zrzeknie się tego prawa.

CZEŚĆ III

Doręczanie pism i orzeczeń sądowych Stawiennictwo świadków, biegłych i osób ściganych

Artykuł 7

1. Strona wezwana dokonuje doręczeń pism i orzeczeń sądowych przekazywanych jej w tym celu przez Stronę wzywającą.

Doręczenie może być dokonane przez zwykłe oddanie pisma lub orzeczenia adresatowi. Jeżeli Strona wzywająca wyraźnie o to wnosi, Strona wezwana dokonuje doręczenia w formie przewidzianej przez jej prawo dla analogicznych dokumentów lub w formie szczególnej zgodnej z tym prawem.

2. Potwierdzenia doręczenia dokonuje się przy użyciu dowodu doręczenia opatrzonego datą i podpisanego przez adresata lub oświadczenia Strony wezwanej, stwierdzającego fakt, formę i datę doręczenia. Jeden z powyższych dokumentów jest niezwłocznie przekazywany Stronie wzywającej. Na jej wniosek Strona wezwana stwierdza czy doręczenie zostało dokonane zgodnie z jej prawem. Jeżeli doręczenie nie mogło być dokonane, Strona wezwana zawiadamia niezwłocznie Stronę wzywającą o przyczynach niedokonania doręczenia.

3. Każda z Umawiających się Stron może w chwili podpisywania niniejszej konwencji lub złożenia swego dokumentu ratyfikacyjnego lub przystąpienia zastrzec, w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy, by wezwanie do stawiennictwa kierowane do osoby ściganej przebywającej na jej terytorium było przekazane jej organom w pewnym terminie poprzedzającym datę stawiennictwa. Termin ten powinien być sprecyzowany w powyższym oświadczeniu i nie może przekraczać 50 dni.

Termin ten należy uwzględnić przy wyznaczeniu daty stawiennictwa i przekazywaniu wezwania.

Artykuł 8

Świadek lub biegły, który nie stawia się na wezwanie, o którego doręczenie wnoszono, nie może być poddany, mimo sprecyzowania zagrożenia w wezwaniu, żadnej karze ani środkowi przymusu, chyba że uda się on następnie dobrowolnie na terytorium Strony wzywającej i zostanie tam ponownie prawidłowo wezwany do stawiennictwa.

Artykuł 9

Diety, jak również koszty podróży i pobytu świadka lub biegłego należne im od Strony wzywającej są obliczane według stawek obowiązujących w miejscu ich zamieszkania i powinny być co najmniej równe stawkom przewidzianym według taryf i regulaminów obowiązujących w państwie, gdzie przesłuchanie ma mieć miejsce.

Artykuł 10

1. Jeżeli Strona wzywająca uzna, że osobiste stawiennictwo świadka lub biegłego przed jego organami sądowymi jest szczególnie konieczne, powinna to uwzględnić we wniosku o doręczenie wezwania, a Strona wezwana - wezwać świadka lub biegłego do stawiennictwa.

Strona wezwana zawiadamia Stronę wzywającą o odpowiedzi świadka lub biegłego.

2. W wypadku określonym w ustępie 1 niniejszego artykułu wniosek lub wezwanie powinny określać przybliżoną wysokość diety oraz kosztów podróży i pobytu podlegających zwrotowi.

3. Na stosowny wniosek Strona wezwana może przyznać świadkowi lub biegłemu zaliczkę. Podlega ona określeniu w wezwaniu i zwrotowi przez Stronę wzywającą.

Artykuł 11

1. Osobę pozbawioną wolności, o której osobiste stawiennictwo w charakterze świadka lub w celu przeprowadzenia konfrontacji wnosi Strona wzywająca, przekazuje się czasowo na terytorium, gdzie przesłuchanie ma się odbyć pod warunkiem zapewnienia jej powrotu w terminie wskazanym przez Stronę wezwaną i z zastrzeżeniem postanowień art. 12 w zakresie, w którym mogą one znaleźć zastosowanie.

Można odmówić przekazania:

- a) jeżeli osoba pozbawiona wolności nie wyraża na nie zgody;
- b) jeżeli jej obecność jest konieczna dla celów postępowania karnego toczącego się na terytorium Strony wezwanej;
- c) jeżeli przekazanie mogłoby spowodować przedłużenie okresu pozbawienia jej wolności;
- d) jeżeli inne istotne przyczyny sprzeciwiają się jej przekazaniu na terytorium Strony wzywającej.

2. W wypadku określonym w ustępie poprzedzającym i z zastrzeżeniem postanowień art. 2, tranzyt osoby pozbawionej wolności przez terytorium Państwa trzeciego będącego Stroną niniejszej Konwencji odbywa się na wniosek, do którego dołącza się wszelkie niezbędne dokumenty, kierowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości Strony wzywającej do Ministerstwa Sprawiedliwości Strony wezwanej do udzielenia tranzytu.

Każda Umawiająca się Strona może odmówić wyrażenia zgody na tranzyt własnych obywateli.

3. Osoba przekazana powinna pozostawać pozbawiona wolności na terytorium Strony wzywającej oraz, w stosowanych wypadkach, na terytorium Strony wezwanej do udzielenia tranzytu, chyba że Strona wezwana do przekazania zażąda jej zwolnienia.

Artykuł 12

1. Świadek lub biegły, który w wyniku wezwania stawi się przed organami sądowymi Strony wzywającej, nie może, niezależnie od posiadanego obywatelstwa, być ścigany, zatrzymany lub w jakikolwiek inny sposób pozbawiony wolności osobistej na terytorium tej Strony, w odniesieniu do czynów popełnionych lub orzeczeń skazujących wydanych przed opuszczeniem przez niego terytorium Strony wezwanej.

2. Osoba wezwana do stawienia przed organami sądowymi Strony wzywającej w celu poniesienia odpowiedzialności za czyny, o które toczy się postępowanie, nie może, niezależnie od posiadanego obywatelstwa, być tam ścigana, zatrzymana lub w jakikolwiek inny sposób pozbawiona wolności osobistej, w odniesieniu do czynów popełnionych lub orzeczeń skazujących wydanych przed opuszczeniem przez nią terytorium Strony wezwanej i nie określonych w wezwaniu.

3. Immunitet określony w niniejszym artykule wygasa, jeżeli świadek, biegły lub oskarżony, mając możliwość opuszczenia terytorium Strony wzywającej w ciągu kolejnych piętnastu dni od dnia, w którym jego obecność nie była już wymagana przez organa sądowe, pozostał na tym terytorium lub powrócił na nie po jego opuszczeniu.

CZEŚĆ IV Informacje z rejestru skazanych

Artykuł 13

1. Strona wezwana przekazuje, z zastrzeżeniem takiej samej możliwości dla jej organów sądowych w podobnej sprawie, wyciągi z rejestru skazanych i wszelkie z nim związane informacje, o których przekazanie wnoszą organy sądowe każdej Umawiającej się Strony na potrzeby sprawy karnej.

2. W wypadkach innych niż określone w ustępie 1 niniejszego artykułu tego rodzaju wnioski wykonuje się na warunkach określonych przez prawo, uregulowania lub praktykę Strony wezwanej.

CZEŚĆ V Postępowanie

Artykuł 14

1. Wnioski o udzielenie pomocy prawnej powinny określać:

- a) organ, który sporządził wniosek;
- b) przedmiot i podstawę wniosku;
- c) w miarę możliwości tożsamość i obywatelstwo osoby, której dotyczy wniosek;
- d) w stosownych wypadkach, nazwisko i miejsce zamieszkania adresata.

2. Wnioski rekwizycyjne określone w art. 3, 4 i 5 powinny ponadto określać zarzut oraz zawierać zwięzły opis stanu faktycznego sprawy.

Artykuł 15

1. Wnioski rekwizycyjne określone w art. 3, 4 i 5, jak również wnioski określone w art. 11 powinny być kierowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości Strony wzywającej do Ministerstwa Sprawiedliwości Strony wezwanej i podlegać zwrotowi w tej samej drodze.

2. W pilnych wypadkach wnioski rekwizycyjne mogą być kierowane bezpośrednio przez organy sądowe Strony wzywającej do organów sądowych Strony wezwanej. Podlegają one zwrotowi wraz z dokumentami dotyczącymi wykonania, w drodze określonej w ustępie 1 niniejszego artykułu.

3. Wnioski określone w art. 13 ust. 1 mogą być kierowane bezpośrednio przez organy sądowe do właściwych organów Strony wezwanej, a odpowiedzi mogą być bezpośrednio przesyłane przez te organy. Wnioski określone w art. 13 ust. 2 powinny być kierowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości Strony wzywającej do Ministerstwa Sprawiedliwości Strony wezwanej.

4. Wnioski o udzielenie pomocy prawnej inne niż określone w ustępach 1 i 3 niniejszego artykułu, a w szczególności wnioski o przeprowadzenie dochodzenia wstępnego przed ściganiem mogą być bezpośrednio przekazywane między organami sądowymi.

5. W wypadkach, gdy niniejsza Konwencja dopuszcza bezpośrednie przekazywanie, może się ono odbyć za pośrednictwem Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej (Interpol).

6. Każda Umawiająca się Strona może, w chwili podpisywania niniejszej konwencji lub złożenia swego dokumentu ratyfikacyjnego lub przystąpienia, w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy, bądź zawiadomić, że wszelkie lub niektóre wnioski o udzielenie pomocy prawnej powinny być do niej kierowane w drodze innej niż określona w niniejszym artykule, bądź żądać, by w przypadku przewidzianym w ustępie 2 niniejszego artykułu odpis wniosku ratyfikacyjnego był jednocześnie kierowany do jej Ministerstwa Sprawiedliwości.

7. Postanowienia niniejszego artykułu nie naruszają postanowień umów lub porozumień dwustronnych obowiązujących między Umawiającymi się Stronami, na mocy których dopuszczalne jest bezpośrednie przekazywanie wniosków o udzielenie pomocy prawnej między odpowiednimi organami Stron.

Artykuł 16

1. Z zastrzeżeniem postanowień ustępu 2 niniejszego artykułu, tłumaczenie wniosków i dołączonych do nich dokumentów nie jest wymagane.

2. Każda z Umawiających się Stron może w chwili podpisywania konwencji lub złożenia swego dokumentu ratyfikacyjnego lub przystąpienia, w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy, zastrzec sobie możliwość wymagania, aby przesłanym do niej wnioskom i dołączonym do nich dokumentom towarzyszyły tłumaczenia, bądź na jej język, bądź na jeden z języków urzędowych Rady Europy, albo na jeden z tych języków określony przez nią. Inne Strony będą mogły zastosować zasadę wzajemności.

3. Niniejszy artykuł nie narusza postanowień dotyczących tłumaczenia wniosków i dołączonych do nich dokumentów, które są zawarte w umowach i porozumieniach obowiązujących teraz lub w przyszłości między dwiema lub więcej Umawiającymi się Stronami.

Artykuł 17

Pisma i dokumenty przekazywane w wyniku stosowania niniejszej konwencji są zwolnione od wszelkich wymogów legalizacji.

Artykuł 18

Jeżeli organ, do którego został przekazany wniosek o udzielenie pomocy prawnej, jest niewłaściwy do jego wykonania, przekazuje on wniosek z urzędu właściwemu organowi swojego Państwa i - w przypadku gdy wniosek został przekazany bezpośrednio - powiadamia o tym Stronę wzywającą w ten sam sposób.

Artykuł 19

Każdą odmowę udzielenia pomocy prawnej należy uzasadnić.

Artykuł 20

Z zastrzeżeniem postanowień art. 10 ust. 3 wykonanie wniosku o udzielenie pomocy prawnej nie rodzi obowiązku zwrotu żadnych kosztów, z wyjątkiem kosztów związanych z udziałem biegłych, powstałych na terytorium Strony wezwanej oraz kosztów przekazania osób pozbawionych wolności w trybie art. 11.

CZĘŚĆ VI

Wniosek o wszczęcie ścigania

Artykuł 21

1. Wnioski jednej Umawiających się Stron o wszczęcie ścigania przed sądem innej Strony są przekazywane między Ministerstwami Sprawiedliwości. Umawiające się Strony mogą jednakże skorzystać z możliwości określonej w art. 15 ust. 6.

2. Strona wezwana powinna zawiadomić o sposobie rozpatrzenia wniosku i w stosownych wypadkach przekazać odpis wydanego orzeczenia.

3. Postanowienia art. 16 stosuje się do wniosków określonych w ustępie 1 niniejszego artykułu.

CZĘŚĆ VII

Wymiana informacji o skazaniach

Artykuł 22

Każda z Umawiających się Stron zawiadamia Stronę zainteresowaną o orzeczeniach skazujących i późniejszych środkach podjętych wobec obywateli tej Strony, które zostały wpisane w rejestrze skazanych. Ministerstwa Sprawiedliwości przekazują sobie te informacje co najmniej raz w roku. Jeżeli dana osoba jest traktowana jako obywatel dwóch lub więcej Umawiających się Stron, zawiadamia się wszystkie zainteresowane Strony, chyba że osoba ta posiada obywatelstwo Państwa, na terytorium którego została skazana.

CZĘŚĆ VIII Postanowienia końcowe

Artykuł 23

1. Każda Umawiająca się Strona może w chwili podpisywania niniejszej konwencji albo złożenia dokumentu ratyfikacyjnego lub przystąpienia złożyć zastrzeżenie do jednego lub więcej postanowień Konwencji.

2. Każda z Umawiających się Stron, która złożyła zastrzeżenie, może je wycofać z chwilą, gdy pozwolą na to okoliczności. Wycofanie zastrzeżeń odbywa się w drodze notyfikacji kierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy.

3. Umawiająca się Strona, która złożyła zastrzeżenie do danego postanowienia konwencji, może domagać się stosowania tego postanowienia przez inną Stronę tylko w zakresie, w jakim sama je przyjęła.

Artykuł 24

Każda z Umawiających się Stron może w chwili podpisywania niniejszej konwencji albo złożenia swego dokumentu ratyfikacyjnego lub przystąpienia, w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy, wskazać organy określane jako organy sądowe dla celów tej Konwencji.

Artykuł 25

1. Niniejsza konwencja ma zastosowanie do terytorium metropolii Umawiających się Stron.

2. Jeżeli chodzi o Francję, konwencja ma zastosowanie również do Algierii oraz departamentów zamorskich, a w odniesieniu do Włoch - do terytorium Somalii pozostającym pod administracją włoską.

3. Republika Federalna Niemiec może rozciągnąć stosowanie niniejszej Konwencji na Land Berlin w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy.

4. Jeśli chodzi o Królestwo Holandii, niniejsza konwencja stosuje się do jego terytorium europejskiego. Królestwo to może rozciągnąć stosowanie konwencji na Antyle Holenderskie, Surinam i Holenderską Nową Gwineę w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy.

5. W drodze bezpośredniego porozumienia między dwiema lub więcej Umawiającymi się Stronami stosowanie niniejszej konwencji może być rozciągnięte na warunkach określonych w tym porozumieniu na jakiegokolwiek terytorium jednej z tych Stron, inne niż określone w ustępach 1, 2, 3 i 4 niniejszego artykułu, które ta Strona reprezentuje w stosunkach międzynarodowych.

Artykuł 26

1. Z zastrzeżeniem postanowień art. 15 ust. 7 i art. 16 ust. 3, niniejsza konwencja uchyla w odniesieniu do terytoriów, do których się stosuje, postanowienia traktatów, konwencji lub umów dwustronnych, które w stosunkach między dwiema Umawiającymi się Stronami regulują pomoc prawną w sprawach karnych.

2. Niniejsza konwencja nie narusza jednakże zobowiązań zawartych w postanowieniach jakiegokolwiek innej konwencji międzynarodowej o charakterze dwu lub wielostronnym, której niektóre postanowienia regulują lub mogą regulować zagadnienia szczegółowe z zakresu pomocy prawnej.

3. Umawiające się Strony mogą zawierać między sobą umowy dwu lub wielostronne o pomocy prawnej w sprawach karnych jedynie w celu uzupełnienia postanowień niniejszej konwencji lub ułatwienia stosowania zasad w niej zawartych.

4. Jeżeli w stosunkach między dwiema lub więcej Umawiającymi się Stronami pomoc prawna w sprawach karnych jest udzielana na podstawie jednolitego ustawodawstwa lub szczególnego trybu przewidującego wzajemność w udzielaniu pomocy prawnej na ich terytoriach, Strony te mogą uregulować swoje wzajemne stosunki w tej dziedzinie jedynie na podstawie tych systemów niezależnie od postanowień niniejszej konwencji. Umawiające się Strony, które wykluczyły lub zamierzają wykluczyć stosowanie niniejszej konwencji ze swoich wzajemnych stosunków w trybie określonym w niniejszym ustępie, powinny o tym zawiadomić w drodze notyfikacji Sekretarza Generalnego Rady Europy.

Artykuł 27

1. Niniejsza konwencja jest otwarta do podpisu dla Państw członkowskich Rady Europy. Podlega ratyfikacji, a dokumenty ratyfikacyjne składa się Sekretarzowi Generalnemu Rady.

2. Konwencja wchodzi w życie po upływie 90 dni od dnia złożenia trzeciego dokumentu ratyfikacyjnego.

3. Konwencja wchodzi w życie w odniesieniu do każdego sygnatariusza, który ją ratyfikuje, po upływie 90 dni od dnia złożenia przez niego dokumentu ratyfikacyjnego.

Artykuł 28

1. Komitet Ministrów Rady Europy może zaprosić jakiegokolwiek Państwo nie będące członkiem Rady Europy do przystąpienia do niniejszej konwencji. Uchwała w sprawie zaproszenia powinna uzyskać jednogłose akceptację Członków Rady, którzy ratyfikowali konwencję.

2. Przystąpienie następuje poprzez złożenie u Sekretarza Generalnego Rady dokumentu przystąpienia, który wywiera skutek po upływie 90 dni od dnia jego złożenia.

Artykuł 29

Każda z Umawiających się Stron może wypowiedzieć niniejszą konwencję w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy. Wypowiedzenie wywiera skutek po upływie sześciu miesięcy od daty otrzymania takiej notyfikacji przez Sekretarza Generalnego Rady.

Artykuł 30

Sekretarz Generalny Rady Europy zawiadamia Członków Rady oraz rządy Państw, które przystąpiły do niniejszej Konwencji, o:

- a) podpisaniu konwencji i złożeniu dokumentu ratyfikacyjnego lub przystąpienia;
- b) dacie wejścia w życie Konwencji;
- c) wszelkich notyfikacjach otrzymanych w trybie wykonania postanowień art. 5 ust. 1, art. 7 ust. 3, art. 15 ust. 6, art. 16 ust. 2, art. 24, art. 25 ust. 3 i 4, oraz art. 26 ust. 4.
- d) wszelkich zastrzeżeniach złożonych w trybie postanowień art. 23 ust. 1;
- e) wycofaniu zastrzeżeń dokonanych w trybie postanowień art. 23 ust. 2;
- f) wszelkich notyfikacjach o wypowiedzeniu otrzymanych w trybie postanowień art. 29 i datach wywarcia przez nie skutków.

Na dowód czego, niżej podpisani, właściwie do tego celu upoważnieni, podpisali niniejszą konwencję.

Sporządzono w Strasburgu dnia 20 kwietnia 1959 roku w językach angielskim i francuskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne, w jednym egzemplarzu, który zostanie złożony w archiwach Rady Europy. Sekretarz Generalny Rady Europy przekaze jego uwierzytelnione odpisy Rządom, które podpisały konwencję i do niej przystąpiły.